

سنة ١٤٣٤ هـ

١٠٣٧٤

۸۷۸۱۱۰۶۵۲
۱۴ فروردین ۸۷

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته برنامه ریزی درسی

موضوع:

بررسی جایگاه توریسم در محتوای کتب درسی دوره تحصیلی

ابتدایی در سال ۸۶-۱۳۸۵

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر کورش فتحی واجارگاه

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر نعمت الله موسی پور

اساتید داور:

دکتر محبوبه عارفی

دکتر محسن طالب زاده

دانشجو:

علی نجات کیانی

بهار ۱۳۸۷

۱۰۶۴۵۴

کتابخانه مرکزی دانشگاه شهید بهشتی
شهریارک

۱۳۸۷ / ۱۱ / ۲

تقدیم به

پدر و مادر بزرگوارم

و

همسر عزیزم

چکیده

این پژوهش به بررسی جایگاه توریسم در محتوای متون درسی دوره ابتدایی پرداخته است. هدف کلی از این پژوهش :

- بررسی میزان توجه به توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی.
  - ارائه پیشنهادهایی برای بهبود کتب درسی دوره ابتدایی در این زمینه.
- این پژوهش در برگیرنده اهداف ویژه ای نیز می باشد که عبارتند از:
- شناسایی مجموعه مفاهیم معرف و مرتبط با توریسم برای آموزش به دانش آموزان دوره ابتدایی.
  - بررسی میزان تاکید کتب درسی دوره ابتدایی بر هر یک از مفاهیم توریسم.
  - توزیع فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی در هر یک از ابعاد محتوا (متن، تصاویر، پرسش ها).
  - نحوه عرضه مفاهیم مرتبط با توریسم از لحاظ ارتباط افقی و عمودی در دروس مختلف دوره ابتدایی.

روش تحقیق در این پژوهش تحلیل محتوا است. جامعه و نمونه آماری تمام کتب درسی دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۸۶-۸۵ می باشد. ابزار گردآوری اطلاعات جدول تحلیل محتوا است که روایی آن از سوی سیزده نفر متخصص در زمینه های آموزش توریسم و برنامه ریزی درسی مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس آن جدول تحلیل محتوای کتب درسی در سه بخش متن، تصویر و پرسشهای آخر فصل تدوین گردید. روش تجزیه و تحلیل در پژوهش حاضر بر اساس جدول تحلیل محتوا و آمار توصیفی شامل فراوانی، جدول، نمودار، مربوط به هر یک از سئوالات تحقیق است، سپس به بیان استنباطها و تفسیر موارد براساس اهداف

پیش بینی شده پرداخته شده و نتیجه نهایی در مورد هر یک از سئوالات پژوهش بیان شده است.

در ابتدا پس از بررسی ادبیات توریسم؛ سیزده مفهوم مرتبط با توریسم شناسایی گردید ، پس از بررسی ها و تجزیه و تحلیل کتب درسی دوره ابتدایی در ارتباط با مفاهیم توریسم نشان داد که ۱,۳۶ درصد از کل محتوای کتب درسی دوره ابتدایی به مفاهیم مرتبط با توریسم و ۹۸,۶۳ درصد به سایر مفاهیم تعلق دارد و از کل مفاهیم مرتبط با توریسم که ۴۸۵ مورد بوده است ۶۱ درصد در بعد تصویر، ۲۹ درصد در بعد متن و ۱۰ درصد در بعد سؤال ارائه شده است.

نتیجه نهایی این پژوهش نشان داد که مفاهیم مرتبط با توریسم که در کتب درسی دوره تحصیلی ابتدایی وجود دارند نمی توانند معرف توریسم باشد و از سیزده مفهومی که به نظر متخصصان توریسم و برنامه درسی معرف توریسم می باشد، فقط هشت مفهوم به صورت محدود ارائه شده است و از سویی دیگر شیوه ارائه این مفاهیم در کتب درسی با نظر متخصصان برنامه درسی و توریسم متفاوت است ، بطوریکه مفاهیم از وحدت افقی و عمودی برخوردار نمی باشند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
------	-------

فصل اول: طرح تحقیق

۱	مقدمه.....
۱	تعریف و بیان مسئله.....
۳	اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۶	اهداف تحقیق.....
۶	سوالات تحقیق.....
۷	تعریف متغیرهای تحقیق.....

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۱۲	مقدمه.....
۱۲	تعاریف و مفاهیم توریسم.....
۱۷	اهمیت و جایگاه توریسم.....
۲۰	تاریخچه توریسم.....
۲۵	انواع توریسم.....
۳۲	دیدگاه دین اسلام در مورد توریسم.....
۴۱	آثار و نتایج توریسم.....
۴۲	تأثیرات اقتصادی توریسم.....
۴۵	تأثیرات اجتماعی - فرهنگی توریسم.....
۴۸	تأثیرات سیاسی توریسم.....
۴۹	تأثیرات زیست محیطی توریسم.....
۵۱	تأثیرات بهداشتی توریسم.....
۵۳	آموزش توریسم.....
۵۸	برنامه درسی توریسم.....

آموزش و پرورش ابتدایی.....	۶۱
برنامه درسی دورهٔ ابتدایی.....	۶۴
برنامه درسی.....	۶۶
تحلیل محتوا.....	۷۲
پیشینه تحقیق.....	۷۴
تحقیقات داخلی.....	۷۴
تحقیقات خارجی.....	۷۵
جمع بندی فصل دوم.....	۷۸

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

مقدمه.....	۸۵
روش تحقیق.....	۸۵
روش و ابزار جمع آوری اطلاعات.....	۸۸
جامعه و نمونه آماری.....	۸۹
روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....	۹۰
نمونه جدول تحلیل محتوا.....	۹۲

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

مقدمه.....	۹۴
مشخصات و توضیحات مربوط به جداول تحلیل محتوا.....	۹۵
تعاریف و مؤلفه های درجه دوم مفاهیم مرتبط با توریسم.....	۹۶
جداول مربوط به آمار کلی تجزیه و تحلیل کتب درسی.....	۱۰۰
تجزیه و تحلیل کتب هدیه های آسمان (کتاب کار) دورهٔ ابتدایی.....	۱۰۲
تجزیه و تحلیل کتب درسی هدیه های آسمان پنج پایه تحصیلی دورهٔ ابتدایی.....	۱۰۴
تجزیه و تحلیل کتب درسی کتب درسی قرآن دورهٔ ابتدایی.....	۱۰۶
تجزیه و تحلیل کتب درسی کتب درسی فارسی بخوانیم دورهٔ ابتدایی.....	۱۰۸
تجزیه و تحلیل کتب درسی تعلیمات اجتماعی دورهٔ ابتدایی.....	۱۱۰

۱۱۲.....	تجزیه و تحلیل کتب درسی علوم تجربی دوره ابتدایی.....
۱۱۴.....	تجزیه و تحلیل کتب درسی فارسی بنویسیم دوره ابتدایی.....
۱۱۶.....	تجزیه و تحلیل کتب درسی ریاضی دوره ابتدایی.....
۱۱۸.....	مختلف..... فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در کتب درسی پایه اول ابتدایی بر حسب دروس
۱۲۰.....	مختلف..... فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در کتب درسی پایه دوم ابتدایی بر حسب دروس
۱۲۲.....	مختلف..... فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در کتب درسی پایه سوم ابتدایی بر حسب دروس
۱۲۴.....	مختلف..... فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در کتب درسی پایه چهارم ابتدایی بر حسب دروس
۱۲۶.....	مختلف..... فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در کتب درسی پایه پنجم ابتدایی بر حسب دروس
۱۲۷.....	تجزیه و تحلیل نتایج پرسشنامه متخصصان برنامه درسی و توریسم.....

فصل پنجم: نتیجه گیری، بحث و پیشنهادات

۱۳۱.....	مقدمه.....
۱۳۱.....	نتیجه گیری.....
۱۳۱.....	نتیجه گیری بر اساس سئوالات تحقیق با استفاده از جداول.....
۱۵۳.....	نتیجه کلی از پژوهش.....
۱۵۸.....	پیشنهاد های اجرایی.....
۱۵۹.....	پیشنهاد های پژوهشی.....
۱۶۰.....	محدودیت های تحقیق.....

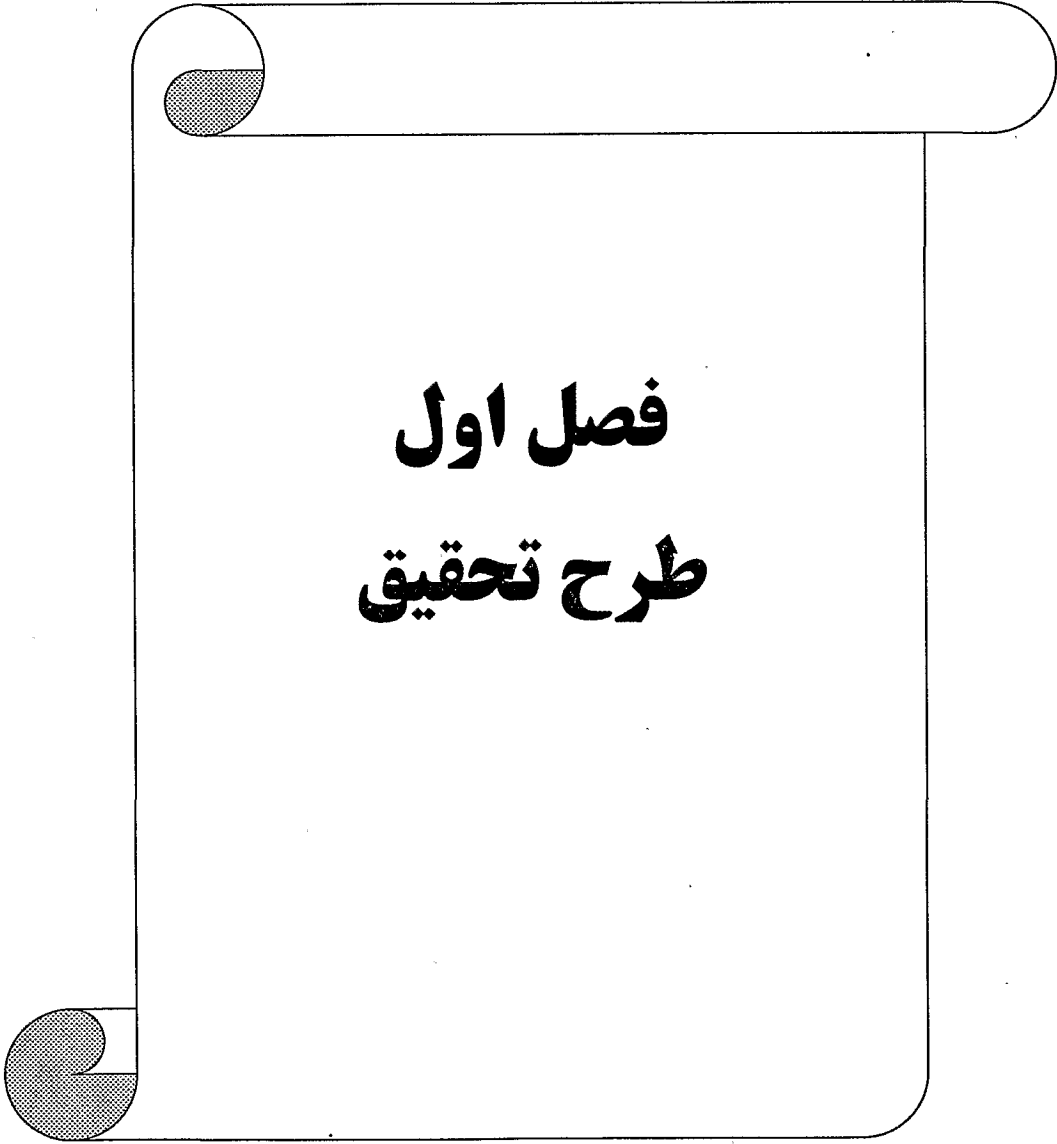
فهرست منابع

ضمائم

پرسشنامه

فهرست جداول

فصل اول
طرح تحقیق

مقدمه

جابجایی انسان ها در طول تاریخ زندگی بشر همواره انجام گرفته است. اگر چه کنجکاوی های انسان به منظور کشف راز های جهان هستی انگیزه اصلی جابجایی ها بوده است، عوامل دیگری از جمله گرایش های زیبایی شناختی ، اقتصادی ، معرفت شناختی و اکتساب آگاهی هایی در باره اقوام و قبایل دیگر از جمله انگیزه های سفر و جابجایی ها قلمداد می شوند.

انسانها در دوران های مختلف زندگی خود برای دیدن جذابیت های طبیعی ، بدست آوردن فرصت های اقتصادی، بهره مندی از امکانات زیستی مناسب تر ، آگاهی از تنوع های قومی و فرهنگی ، باز سفر بسته اند و مشکلات راه را نیز تحمل کرده اند. بنابراین توریسم قدمتی به بلندی تاریخ دارد.

تعریف و بیان مسئله:

این پژوهش به بررسی جایگاه توریسم در محتوای متون درسی دوره ابتدایی می پردازد. صنعت توریسم هم اکنون یکی از صنایع بسیار سودآور و مولد برای کشورهای جهان محسوب می شود، بطوریکه درآمد کشورها در این زمینه بالغ بر ۱۵۰۰ میلیارد دلار می باشد و کشور ایران با وجود برخورداری از زمینه های گوناگون و مرتبط با صنعت توریسم و درآمدی در حدود ۲۰۰ میلیون دلار در این زمینه استفاده چندانی به عمل نمی آورد(پاپلی یزدن و سقایی، ۱۳۸۵، ص ۳).

وارد کردن مفاهیم مرتبط با توریسم در متون درسی در مقاطع مختلف تحصیلی موجب می شود که دانش آموزان با جاذبه های تاریخی و باستانی ، طبیعی، اماکن مذهبی، صنایع دستی، فرهنگ و اقوام کشورهای مختلف ، هنر و معماری، گنجینه های ملی ، بهداشت سفر و کمکهای اولیه و مسائلی از این قبیل آشنا شوند و این آشنایی با فواید مسافرت و آثار مثبتی که بر ارتقاء سطح بینش و توسعه جهان بینی افراد دارد می تواند در امر از دیداد و توسعه مسافرت بسیار موثر باشد و

از سویی دیگر افراد با هنجارها و نحوه رفتار صحیح در هنگام مسافرت و گردش، درارتباط با مسائل زیست محیطی، رعایت نظافت در اماکن عمومی مانند مهمان خانه ها، غذاسراها و اماکنی از این قبیل آشنا می شوند (محلای، ۱۳۸۰).

امروزه آموزش و پرورش یکی از راههای مناسب برای رسیدن به توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می باشد همچنین به عنوان یکی از نهادهای تاثیرگذار در ایجاد و تغییر رفتار افراد جامعه نقش مهمی را به عهده دارد و عملکرد غیر صحیح آن نهاد بر سایر نهادهای جامعه تاثیر مستقیمی خواهد داشت. دانش آموزان در مدرسه آموزش می بینند تا دانش ها و ارزشها را فرا گرفته و ضمن ایجاد تغییر در رفتار آنان مهارتهای اجتماعی را نیز کسب کنند تا آنها را در زندگی روزمره خود به کار ببرند و البته نقش برنامه ریزی درسی در این امر بسیار مهم می باشد. در نظام آموزشی ما کتابها یا محتوای مطالب آموزشی یکی از اساسی ترین منابع و مراجع یادگیری دانش آموزان محسوب می شود و اکثر فعالیت های در چهار چوب کتاب های درسی انجام می گیرد.

آنچه که مسأله پژوهش حاضر را تشکیل می دهد این است که در کتب درسی موجود در دوره ابتدایی چه میزان به مفاهیم منتخب و مرتبط با توریسم مانند: فرهنگ و اقوام ایران، جاذبه های تاریخی، باستانی، هنری، فرهنگی و...، جاذبه های طبیعی، اماکن مذهبی، قبور شهدا و میادین جنگ، وسایل حمل و نقل مسافرتی، اماکن پذیرایی و اقامتی، ترویج فرهنگ سفر و گردشگری، مهمان نوازی و پذیرش گردشگران، آثار و نتایج زیست _ محیطی توریسم، آثار و نتایج اقتصادی توریسم، آثار و نتایج بهداشتی توریسم، آثار و نتایج اجتماعی _ فرهنگی توریسم، بهداشت سفر و کمک های اولیه، دیدگاه دین اسلام در مورد گردشگری، اماکن ورزشی و تفریحی و مانند آن ارائه شده است تا از این طریق بستر مناسبی برای تجدید نظر در کتب درسی فراهم شود.

اهمیت و ضرورت تحقیق :

سفر و جهانگردی ریشه عمیق در ارزشهای انسانی، رفتار و فرهنگ دارد و موجبات فرو ریختن مرزهای بی اعتمادی را فراهم آورده و از پیشداوری در مورد مردم و کشورهای مختلف پیشگیری می کند تا درک درستی از تعامل، مودت و صلح داشته باشند. توریسم به عنوان بزرگترین و پررونق ترین صنعت جهان است و طبیعت توریسم در هر جامعه ای متأثر از عوامل پیچیده و در هم بافته سیاسی، اجتماعی و همچنین ویژگیهای اقتصادی است. این صنعت نه تنها به عنوان منبع عظیمی برای کسب درآمد ارزی است، بلکه به عنوان بستری مناسب برای تبادل فرهنگها و ارزشهای معنوی ملتها مطرح می باشد (محلای، ۱۳۸۰ ص ۳۰۲).

امروزه تلاش دولتها در این جهت است که امر مسافرت را در داخل کشورها و برای اتباع خود آسان کنند و آنان را به سفر تشویق نمایند، زیرا این مسافرتها نه تنها توزیع ثروت را در سراسر کشور متوازن می سازد و باعث ایجاد مشاغل گوناگون می شود ، در تحکیم مبانی فرهنگی و ملی میان افراد یک ملت نیز تاثیر فراوان دارد، وانگهی در صورت رونق مسافرت داخلی از خروج ارز از کشور جلوگیری می شود (محلای، ۱۳۸۰ ص ۵۵).

مشاهده تمدن های گوناگون ، تماس با مردمانی که سنتها و فرهنگ های متفاوتی دارند، بازدید از شهرها و بناهای باستانی که بیانگر خلاقیت های هنری ، گذشته های تاریخی، وسعت قلمرو و پرواز روح بلند بشری و در عین حال گویای حد ستمگری و زورگویی و استعمار و استثمار انسان به دست هم نوع خویش است و تماشای طبیعت زیبا و روح نوازی که بازتاب عظمت و قدرت آفرینش و قدرت شگرف خالق هستی است، انسان را از خودمحوری دور می کند، شیوه نگرش او را به جهان گسترش می دهد و ژرفا می بخشد. به برکت سفر می توان به مفاهیم حیات پی برد و با دیدن مناظر و چشم اندازهای طبیعی و آثار خلاقیت های فکری بشر به وحدت وجود و اتحاد

عناصر هستی پی برد و به این ترتیب راه عشق به عالم وجود و مظاهر آن و دوستی با هم‌نوع خود و با جامعه بشری را آموخت و در طریق پرورش نفس و تعالی روح گام برداشت. (محلاتی، ۱۳۸۰ ص ۵۵)

و اما کشور ما ایران سرزمینی است وسیع و قرار گرفته در بهترین موقعیت جغرافیایی، که از تنوع آب و هوا، برکت جنگلها، کوهها، رودها و آفتابی درخشان بهره مند است. این سرزمین ارزشهای عظیم و غنی فرهنگی، مذهبی و تمدنی پر فروغ دارد که به سبب موقعیت ممتاز جغرافیایی و مردمان مهمان نوازش از دیرباز مورد توجه گردشگران و جهانگردان بوده است.

از آنجایی که تعلیم و تربیت از طریق نهادهای رسمی یکی از مهمترین بخشهای تربیت آدمی است که اثرات آنرا به گونه ای همه جانبه می توان در زندگی انسانها و در ابعاد فکری، اجتماعی، مذهبی و اخلاقی آنان ملاحظه کرد و آموزش و پرورش نهادی است که می توان از طریق آن مفاهیم مربوط به توریسم را به مخاطبان ارائه کند تا با آشنایی آنها با این مفاهیم از سویی میزبانان خوبی برای گردشگران باشند و از سویی دیگر خود گردشگران و جهانگردانی باشند که به قوانین و کشورهای دیگر وفادار و دارای حس احترام به مردم دیگر ملل باشند.

اهداف تحقیق:

هدف کلی این پژوهش بررسی جایگاه توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ می باشد و در این رابطه کتب درسی در ارتباط با مفاهیم مرتبط با توریسم مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند.

اهداف کلی :

- ۱- بررسی میزان توجه به توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی.
- ۲- ارائه پیشنهادهایی برای بهبود کتب درسی دوره ابتدایی در این زمینه.

اهداف ویژه تحقیق :

- ۱- شناسایی مجموعه مفاهیم معرف توریسم برای آموزش به دانش آموزان دوره ابتدایی.
- ۲- بررسی میزان تاکید کتب درسی دوره ابتدایی بر هر یک از مفاهیم توریسم.
- ۳- توزیع فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی در هر یک از ابعاد محتوا(متن،تصاویر،پرسش ها).
- ۴- نحوه عرضه مفاهیم مرتبط با توریسم از لحاظ ارتباط افقی و عمودی در دروس مختلف دوره ابتدایی.

سئوالات تحقیق :

- ۱- مجموعه مفاهیم معرف توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی کدامند؟
- ۲- میزان تاکید کتب درسی دوره ابتدایی بر هر یک از مفاهیم توریسم به چه میزان است؟
- ۳- توزیع فراوانی مفاهیم مرتبط با توریسم در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی در هر یک از ابعاد(متن،تصاویر،پرسش ها) چگونه است؟
- ۴- نحوه عرضه مفاهیم مرتبط با توریسم از لحاظ ارتباط افقی و عمودی در دروس مختلف دوره ابتدایی چگونه است؟

تعاریف عملیاتی متغیرهای تحقیق:

متغیرهایی که در این تحقیق مورد مطالعه قرار می گیرند عبارتند از:

توریسم (گردشگری):

تعریف توریسم از نظر سازمان جهانی جهانگردی:

گردشگری فعالیتی است که افراد با هدف تفریح، تجارت یا سایر اهداف به مقصدی خارج از محیط معمول زندگی خود سفر کرده و در آنجا اقامت کند (ضیایی، ۱۳۸۶، ص ۱۱۸) در این پژوهش منظور از توریسم مفاهیم معرف و مرتبط با توریسم است که با استفاده از ادبیات تحقیق و توسط صاحب نظران مربوطه تعیین گردیده است که عبارتند از:

۱- جاذبه های تاریخی، باستانی، هنری، فرهنگی و....:

شامل بناهای تاریخی، موزه ها، مساجد و معابد قدیمی، آرامگاههای اسطوره های ادبی و فرهنگی، نقوش برجسته و سنگ نوشته های باستانی، صنایع دستی، و جاذبه های فرهنگی ویژه مناطق مختلف است

۲- جاذبه های طبیعی:

شامل مناظر طبیعی مانند: رودخانه ها، کوهها، کویر، دریا سواحل، جنگلها، تالاب ها، حیات وحش و .... می باشد.

۳- اماکن مذهبی، قبور شهدا و میادین جنگ:

شامل آرامگاهها، امامان و بزرگان دین، بقعه ها، و همچنین مقبره های شهدای انقلاب و همچنین میادین جنگ است.

۴- وسایل حمل و نقل مسافرتی:

شامل همهٔ وسایل نقلیهٔ هوایی ، زمینی ، دریایی است که گردشگر از آنها برای مسافرت استفاده می کند که شامل ، هواپیما ، قطار ، کشتی، اتوبوس ، اتومبیل و... می شود .

۵- اماکن پذیرایی و اقامتی:

شامل اماکن اقامتی مانند: هتلها ، متلها ، مسافرخانه ها و رستورانها و... می باشد.

۶- ترویج فرهنگ سفر و گردشگری، مهمان نوازی و پذیرش گردشگران:

از آنجایی که گردشگران عموماً می خواهند از همهٔ امکانات و شرایط موجود در منطقه مورد بازدید لذت ببرند، این تمایل انسانی و طبیعی وجود دارد که بخواهند از جانب میزبانان پذیرفته شوند همچنین رفتار مؤدبانه ، منصفانه و محترمانه گردشگران و میزبانان نسبت به یکدیگر می تواند باعث افزایش تعداد گردشگران و ترویج فرهنگ سفر و گردشگری و مهمان نوازی شود.

۷- آثار و نتایج زیست _ محیطی توریسم:

این تأثیرات دو بعد مثبت و منفی دارد . در بعد مثبت شامل تلاشهایی است که در جهت حفظ جاذبه های طبیعی و ایجاد پارک های ملی و... انجام می گیرد و در بعد منفی آثار و نتایجی است که توریسم و گردشگری بر محیط مورد بازدید دارند و خسارات فراوانی است که به هوا ، آب ، زمین، پوشش گیاهی، فضای سبز و حیات وحش و... وارد می شود.

۸- آثار و نتایج اقتصادی توریسم:

شامل همهٔ مزایا و منافع اقتصادی و همچنین تبعات منفی اقتصادی توریسم و گردشگری است که شامل : ایجاد اشتغال و درآمد ، افزایش منابع مالیاتی، تنوع فعالیت های اقتصادی و تورم و ... می باشد.

۹- آثار و نتایج بهداشتی توریسم:

شامل تأثیرات بهداشتی همچون تأسیس امکانات بهداشتی، ارتقاء استاندارد زندگی، اعتلای سلامتی مردم کشور و همچنین آلودگی های مختلف همچون آلودگی های صوتی که در اثر توسعه گردشگری به وجود می آید می شود.

۱۰- آثار و نتایج اجتماعی _ فرهنگی توریسم:

تأثیرات اجتماعی: شامل تغییراتی است که در زندگی مردم جامعه میزبان رخ می دهد و این تغییر بیشتر به سبب تماس اهالی و ساکنان مناطق مورد بازدید با گردشگران است.

تأثیرات فرهنگی: تغییراتی است که در هنر، عادات، رسوم و معماری مردم ساکن جامعه میزبان رخ می دهد، این تغییرات بلند مدت تر هستند و در نتیجه رشد و توسعه صنعت گردشگری رخ خواهند داد. از آنجایی که صنعت گردشگری و جهانگردی موجب تغییراتی در زندگی روزانه و فرهنگ جامعه میزبان می شود اصطلاح اثرات فرهنگی را به معنی تغییراتی که در تجربه های روزانه ارزش ها، شیوه زندگی و محصولات هنری و فکری جامعه میزبان رخ می دهد بکار می برند (گی، ۱۳۷۷، ص ۳۲۷).

۱۱- بهداشت سفر و کمک های اولیه:

شامل کلیه اقداماتی است که فرد در هنگام مسافرت یا در هنگام بروز حادثه انجام می دهد تا به بیماری دچار نشود و از آسیب دیدن جلوگیری کند.

۱۲- دیدگاه دین اسلام در مورد گردشگری:

شامل آیات، احادیث و روایاتی است که در کتاب آسمانی ما قرآن و در دیگر کتب مذهبی از پیامبر معصومین در مورد گردشگری و سیر و سیاحت بیان شده است.

۱۳- اماکن ورزشی و تفریحی:

شامل پیست های اسکی، ورزشگاهها، استادیوم ها، استخرها، و دیگر اماکن ورزشی و تفریحی است.

دوره آموزش ابتدایی:

این دوره شامل پنج سال تحصیلی رسمی است که از شش سالگی آغاز می شود و جنبه همگانی دارد (صافی، ۱۳۷۶).

محتوا:

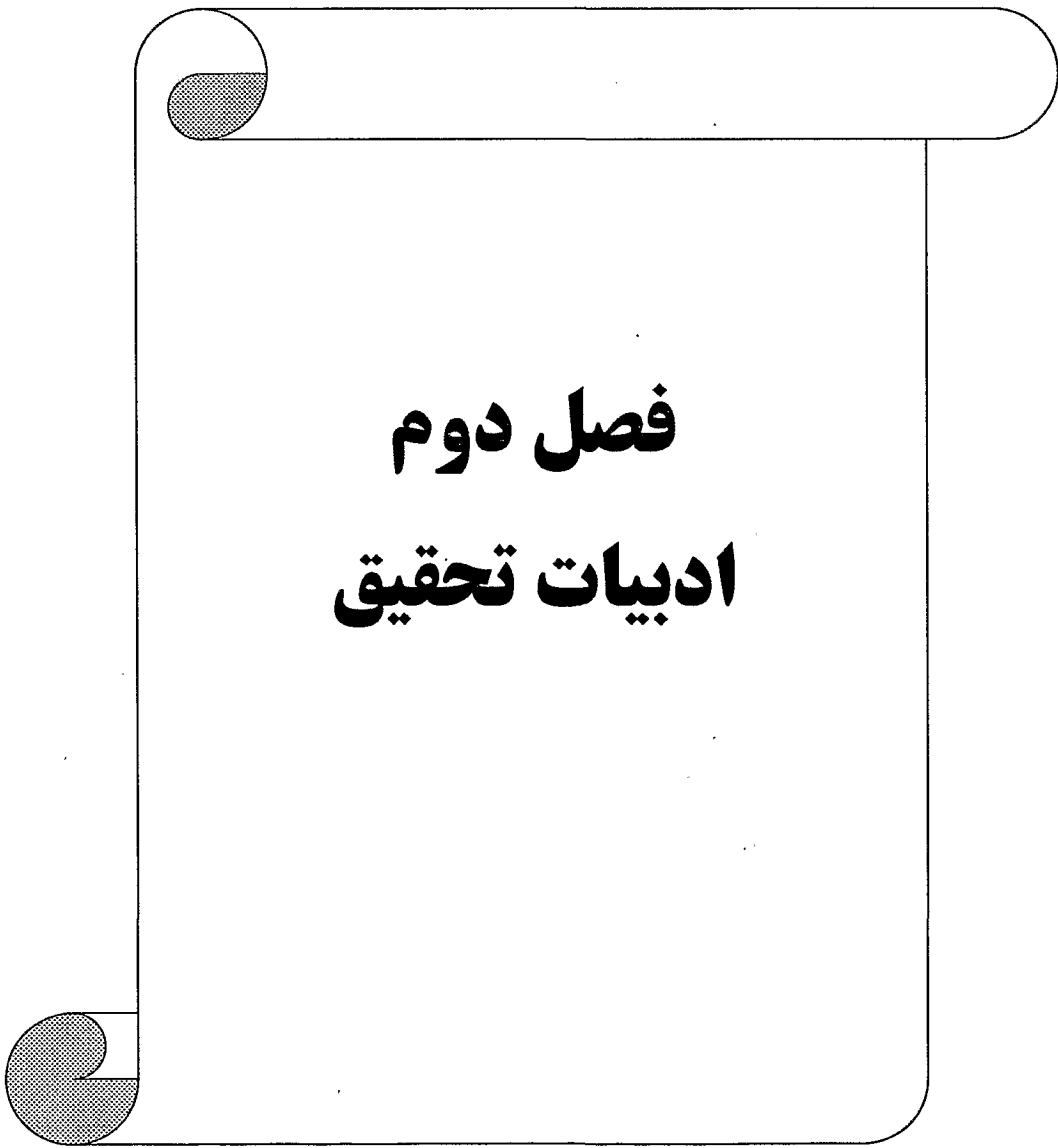
محتوای یک ماده درسی، دانش سازمان یافته و اندوخته شده، اطلاعات، اصطلاحات و واقعیات، حقایق، قوانین، روشها، مفاهیم، تعمیمها، پدیده ها و مسائل مربوط به همان ماده درسی است (قورچیان و دیگران، ۱۳۷۴).

محتوا بر دو گونه است:

محتوای مکتوب: که به صورت متون و کتب درسی تدوین می شود.

محتوای شفاهی: توضیحات معلم و تدریس در کلاس درس و به طور کلی هر آنچه که به صورت مکتوب و نوشته شده نیاید (فتحی، ۱۳۷۷، ص ۱۱۸).

در این پژوهش منظور از محتوا، محتوای متون و کتب درسی دوره ابتدایی است که شامل ۳۶ کتاب درسی است

فصل دوم
ادبیات تحقیق

مقدمه

مسافرت و جابجایی، تاریخی به درازای انسان دارد و آدمی بنا به دلایل گوناگون روحی، معنوی و مادی از همان آغاز زندگی، کره خاکی را عرصه آمد و رفت خود قرار داد. در روزگاران گذشته گردشگری و جهانگردی ویژه نخبگان و اشراف بود و به سبب تنگناهای اقتصادی و فنی (عمدتاً حمل و نقل) و... نقش چندانی در شئون زندگی اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی آنان ایفا نمی کرد، اما همگام با وقوع رویدادها و بروز تحولات عمیق اجتماعی، اقتصادی در زندگی جوامع و بهره مندی آنان از حقوق بیشتر و اوقات فراغت فزون تر گردشگری نوین به صورت یکی از مهمترین فعالیت های انسان معاصر درآمد.

با توجه به جابجایی میلیونها انسان و میلیاردها دلار در هر سال، ماه و روز و پیدایش مؤسسه ها و سازمانهای بی شمار در امر مسافرت و پذیرایی از مسافران در مقصد های مسافرتی، ایجاد مراکز تفریحی، جاذبه های گوناگون گردشگری و همچنین بروز تحولات چشمگیر اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی در جوامع و همچنین آثار و فوایدی که گردشگری و مسافرت در زندگی انسان دارد، اهمیت گردشگری در زندگی انسانها امری انکار ناپذیر است (کاظمی، ۱۳۸۵، ص ۹).

تعاریف و مفاهیم توریسم:

لغت توریسم^۱ از کلمه تور^۱ به معنای گشتن اخذ شده که ریشه در لغت لاتین ترنر^۲ به معنای دورزدن، رفت و برگشت بین مبدأ و مقصد و چرخش دارد که از یونانی به اسپانیایی و فرانسه و

---

¹ -Tourism